

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. „Doświadczenie wartości estetycznych w kontakcie z przyrodą uczniów kończących edukację wczesnoszkolną”

Tematem niniejszej pracy jest doświadczenie wartości estetycznych w kontakcie z przyrodą uczniów kończących edukację wczesnoszkolną. W części teoretycznej zawarto główne konteksty rozumienia wartości i zagadnienia wyznaczające rozważania aksjologiczne, czyli: sposoby istnienia wartości, kwestię obiektywności i subiektywności wartości, perypetie związane z autonomią i skalowaniem wartości jak i zasady typologii wartości. Przyjęto, że doświadczenie estetyczne jest wartością, zaś rozważania z zakresu estetyki i etyki należy traktować synergicznie. Ponadto, w części rozważań teoretycznych przywołano podstawowe założenia estetyki w ujęciu Kanta, wskazując na jej znamienne elementy: sąd smaku, piękno jako zamię sąd smaku, wzniosłość. Do rozważań poświęconych teorii estetycznej Kanta włączono także koncepcję człowieka genialnego. W rozdziale pierwszym zaprezentowano również specyfikę przeżycia estetycznego w ujęciu Romana Ingardena. Druga część rozważań teoretycznych została poświęcona relacji pomiędzy dzieckiem, estetyką a przyrodą. Szukano sposobów rozwijania postaw i zachowań proekologicznych dzieci w środowisku domowym i szkolnym.

Niniejsza praca wpisuje się w orientację tożsamą z perspektywą fenomenologiczną. Postawiono pytania o to, jakie doświadczenia w kontaktach z przyrodą mają dzieci kończące edukację wczesnoszkolną. Szukano odpowiedzi na pytanie jak uczniowie klasy III postrzegają przyrodę oraz jakie znaczenia i sensy jej nadają. Zastanawiano się jakiego rodzaju wartości moralnych doświadczają badani uczniowie jak i co oraz w jaki sposób respondenci mówią o przyrodzie. Ponadto, dokonano analizy wartości estetycznych doświadczanych w bezpośrednim kontakcie z przyrodą. Dodatkowo sprawdzono jakie upodobania i jakie wartości estetyczne ujawniają respondenci w kontakcie z dziełem sztuki oraz własnym wytworem. Ważne były także emocje towarzyszące badanym dzieciom podczas obcowania z przyrodą.

W dysertacji omówiono wyniki zebrane w badaniach metodami narracji, wywiadu narracyjnego, metodą wizualną oraz metodą projekcyjną z udziałem 27 uczniów klasy III szkoły podstawowej (14 uczniów z terenu wiejskiego województwa lubelskiego oraz 13 uczniów z Lublina).

Wyniki wskazują, że badane dzieci posiadają szeroki wachlarz doświadczeń przyrodniczych. Narracje uczniów kończących edukację wczesnoszkolną, pozwalają ujawnić wartości estetyczne dostrzegane przez dzieci w bezpośredniej relacji z przyrodą, podczas

kontakty z wizjami przyrody zaprezentowanymi na obrazach malarzy polskich XIX/XXw. oraz po utworzeniu autorskich prac przedstawiających przyrodę.

Słowa kluczowe

doświadczenie, dzieci, etyka, przyroda, wartości estetyczne

Katarzyna Koralińska-Paluch